

4 Homo politicus

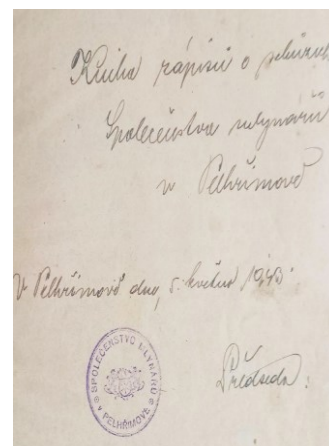
4.8 Starosta mlynářů

Pokud nás předchozí pradědečkově politické či společenské angažmá může přeci jen poněkud překvapovat, tak o jeho působení ve Společenstvu mlynářů pelhřimovského okresu to již tak úplně neplatí. Přeci jen bychom neměli zapomínat na to, co jsme již zmínili v předchozích kapitolách o moderním charakteru jeho mlýna. Díky protokolu ze schůze pelhřimovských mlynářů z června 1916 pak můžeme vědět, že tento mlýn patřil do kategorie těch „lepších“ ještě před svou modernizací. Na této schůzi se řešilo rozdělení mlýnů v okrese podle nového úředního výnosu na mlýny „smluvní“ neboli okresní a „mzdové“ či jinak řečeno rolnické, přičemž kromě pradědečkova mlýna už jen Janurův mlýn v Nové Cerekvi a tzv. Jonášův mlýn ve Velkém Rybníce se přihlásily do kategorie mlýnů okresních¹.

Obecně pak připomeňme, že Společenstva mlynářů byly organizace, které po zrušení cechovního systému roku 1859 sdružovaly jednotlivé mlynáře podle místní příslušnosti. Každému mlynáři v daném regionu přitom dávaly potvrzení o tom, že dotyčný provozuje mlynářskou živnost, a vedle toho především zajišťovaly odborné vzdělávání (zejména to učňovské) či řešily otázku technického zdokonalování mlýnů. Stanovovaly ale i poplatky za mletí².

Díky knize zápisů ze schůzí Společenstva mlynářů na Pelhřimovsku³ pak dokážeme i poměrně dopodrobna zmapovat pradědečkově působení v tomto sdružení. Víme třeba, že za člena výboru Společenstva byl Josef zvolen roku 1923, a že ještě před tímto datem získal minimálně dvakrát důvěru účastníků valné hromady Společenstva, aby je zastupoval při některých jednáních s úřady. Šlo zejména o bližší komunikaci s finančním ředitelstvím a berní správou při „vyměřování dávky z majetku“, od které si Společenstvo slibovalo, že se předejde „*nesmyslným výměrům daňovým pro některé jednotlivce*“.

Na této úrovni se Josef patrně osvědčil, a tak byl v roce 1927 třeba zvolen do Zemské jednoty československých mlynářských společenstev nebo do rozhodčího výboru, který měl za úkol řešit případné spory mezi mlynáři. V obou těchto výborech byl společně s Josefem Smrčkou, a tak nás asi ani moc nepřekvapí, že když se v roce 1930 konaly volby nového vedení pelhřimovských mlynářů, byl Smrčka zvolen starostou a můj pradědeček pak místostarostou zdejšího Společenstva. Naneštěstí právě Smrčka již o dva roky později zemřel, a tak vše směřuje k tomu, aby byl na volebním výboru dne 23. března 1933 novým starostou zvolen právě Josef Bezděkovský. Pradědeček byl přitom již tehdy nejstarším členem



¹ MZA v Brně – SOKa Pelhřimov, fond Společenstvo mlynářů Pelhřimov, kniha 2.

² ŠTĚPÁN, Luděk a KŘIVANOVÁ, Magda: Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách, str. 194.

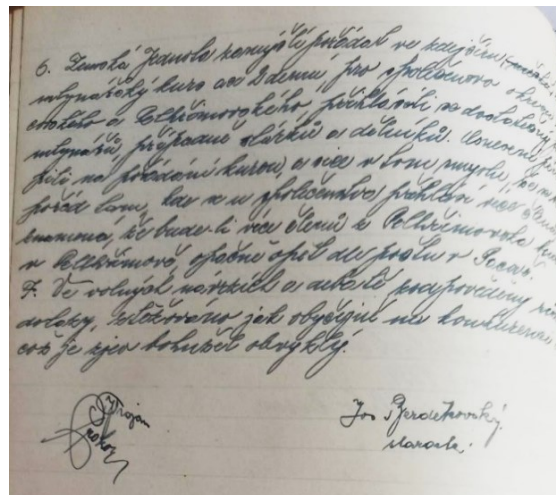
³ Všechny níže uvedené citace jsou obsaženy v knize 3 zápisů ze schůzí Společenstva. MZA v Brně – SOKa Pelhřimov, fond Společenstvo mlynářů Pelhřimov, kniha 3.

zdejšího Společenstva a jako takový volbu starosty i vedl. Z 5 odevzdaných hlasů tehdy získal 4 hlasy a funkci starosty tak získal již v prvním kole volby. Danou funkci, s níž náležela roční odměna nejprve 300 Kčs a později 500 Kčs, pak vykonával minimálně do března 1940, tedy ještě za protektorátu.

Když už jsem tu zmínil pradědečkovou roční odměnu za výkon starostenské funkce, možná by stálo za to se celkově krátce podívat na hospodaření pelhřimovských mlynářů. Díky protokolu z roku 1930 o předání veškerých financí Společenstva mezi dosavadním starostou Václavem Balkem a mým pradědečkem coby novým místopředsedou víme, že celkově tehdy Společenstvo disponovalo částkou něco málo přes 4 000 Kčs, z toho na dvou vkladních knížkách mělo uloženo zhruba 3 700 Kčs. Pokud bychom přitom tuto částku hodnotili podle ročního rozpočtu Společenstva na rok 1932, jednalo by se o necelé dva roční rozpočty. Rozpočet ve své výdajové stránce počítal zejména s poplatky/příspěvky do různých svazů jako Zemská jednota mlynářů (1 200 Kčs), Vodohospodářský svaz (200 Kč) či Zemská a okresní jednota živnostníků (dohromady 120 Kč). Dále se z rozpočtu hradila různá školení funkcionářů Společenstva či jejich cestovní výlohy a třeba i psací potřeby či poštovné. Pokud jde o příjmovou stránku rozpočtu, hlavním zdrojem byly členské příspěvky, které v roce 1931 při výši 15 Kčs na člena činily celkem 750 Kčs. Dále šlo o poplatky za organizování mlynářské výuky, inkorporační taxu, 10 až 50 % poplatek z odvedené výdělkové daně, a v neposlední řadě pak o úroky z volného jmění. V uvedeném roce se pak počítalo i s tím, že rozpočet obohatí i příjmy z nedoplateků za členské příspěvky z minulých let, což mělo činit až 965 Kčs. Patrně i díky inflaci se rozpočet Společenstva z kraje čtyřicátých let více než zdvojnásobil na částku 9 694 Kčs, přičemž třeba poplatek za členství stoupl na 50 Kčs a třeba odměna za starostování, kterou pobíral již pradědečkův nástupce v tomto úřadě Josef Dolejší, se zvýšila až na 1 000 Kčs.

Finanční otázky patřily též k hlavním bodům, které se na schůzích či valných hromadách Společenstva řešily. Například jistou dobu se řešila otázka výše příspěvků do Zemské jednoty mlynářů, kdy se pelhřimovským mlynářům zdálo nespravedlivé, že v situaci, kdy zde sdružují převážně malomlynáře s ročním semelkem zhruba 500 vagonů mouky, mají platit stejnou výši příspěvku jako společenstvo, které má několik velkomlýnů, „*z nichž pouze jeden semele tolik jako co všichni členové společenstva zdejšího.*“ Výše daného poplatku byla přitom problémem zejména v situaci, kdy, jak jsem již zmínil, mnozí pelhřimovští mlynáři (patrně z důvodu špatné ekonomické situace počátkem hospodářské krize koncem dvacátých let) neplatili členské příspěvky a Společenstvo tak dlužilo nemalé částky všem výše zmiňovaným hospodářským a zájmovým sdružením.

Společenstvo se však především snažilo hájit zájmy svých členů, a to ať už ve vztahu ke státním úřadům (viz i úloha Josefa, pokud jde o komunikaci s finančními a daňovými orgány) či soukromým osobám. Zde se jednalo třeba o případy, kdy majitelé okolních pozemků v okolí vodních toků v době sucha se snažili svádět vodu na tyto pozemky, což mělo negativní dopad na provoz mlýnů. Tyto praktiky byly přitom mnohdy nelegální. „*Nemá-li majitel pozemku zavodňovací právo vepsáno do vodní knihy, nesmí vodu z toku odváděti,*“ uvádí se v zápise z valné hromady Společenstva z března 1922. Jeho členové tak byli vybízeni, aby takovéto praktiky hlásili na vedení Společenstva, aby se tato věc mohla dále řešit s okresní politikou správou.



I přes tyto chvályhodné aktivity jsme však v období Josefova starostování svědky určitého napětí mezi pelhřimovským mlynáři. Nebyla to přitom jeho vina, ale šlo o otázku nedobrych poměrů v Zemské jednotě mlynářů, což se projevovalo nejen neochotou jejích představitelů řešit již zmíněný problém ohledně výše příslušného poplatku Jednotě, ale zejména pak nátlakovým způsobem komunikace ze strany Československé obilné společnosti. Ta si zcela bezostyšně diktovala dané smluvní podmínky a nedala mlynářům ani dostatek času na jejich prostudování, a pelhřimovští mlynáři tak měli pocit, že je Zemská jednota v tomto směru nikterak nepodpořila. V srpnu 1936 se situace natolik vyhrotila, že se mezi účastníky valné hromady Společenstva objevovaly hlasy na vyslovení nedůvěry Zemské jednotě. Nakonec byl přijat alespoň návrh kritizující Zemskou jednotu za to, že nevěnovala obsahu dané smlouvy dostatek pozornosti. „*Pro postup tento není vůbec omluvy,*“ stojí v zápise z této valné hromady. Josef coby starosta Společenstva však současně vybídl zúčastněné mlynáře, aby dané smlouvy i přesto podepsali a odeslali zpět na obilní společnost. Těžko přitom říci, zda tak učinil proto, že nechtěl zbytečně jítřit vztahy s uvedenou zastřešující mlynářskou profesní organizací, nebo zda si byl vědom toho, že vůči praktikám zmiňované Československé obilní společnosti (a zvláště pak pokud jde o pokutování mlynářů⁴) se dá (zvláště díky politickému krytí ze strany agrárníků) jen těžko bojovat. zemědělce⁵.

⁴ Viz třeba článek v časopise Mlynář z prosince 1936 nazvaný „Povídky z mlynářovy kapsy“, kde si jeho autor stěžuje na to, že „pokutovací agenda“ této společnosti „patří k jejím nejživějším a nejčilejším oborům“.

⁵ Zemědělské zprávy, roč. XXXII., číslo 2 (15. 1. 1932), str. 16–17.